

Finansdepartementet

Remiss - Produktivitetskommissionens betänkanden Goda möjligheter till ökat välstånd och Fler möjligheter till ökat välstånd

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över produktivitetskommissionens delbetänkanden Goda möjligheter till ökat välstånd SOU 2024:29 samt slutbetänkandet Fler möjligheter till ökat välstånd SOU 2025:96.

Region Jönköpings län delar i stort de bedömningar, förslag och slutsatser som berör regionernas verksamhet. Region Jönköpings län har tagit ställning till drygt 80 förslag och bedömningar inom relevanta kapitel. Merparten av dessa ställer sig Region Jönköpings län positiva till och i det följande redovisas enbart förslag och bedömningar där RJL inte instämmer eller har någon viktig invändning.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings läns (RJL) väsentligaste synpunkter redovisas i den ordning som finns i utredningarna.

Kapitel 7 Bostäder och byggande (delbetänkande)

47 Bedömning: Flytten av det regionala utvecklingsansvaret bör utvärderas
RJL delar behovet av utvärdering men vill tydligt markera att SVESAM utredningen bör vara vägledande. Länsstyrelsens roll bör utvecklas mot samordning, uppföljning och kunskapsstöd för statliga myndigheter – inte mot ett utökat operativt ansvar inom regional utveckling. Det finns annars risk för otydlig ansvarsfördelning och överlappning med regionernas lagstadgade uppdrag som regionalt utvecklingsansvariga. Regionernas demokratiskt förankrade ansvar bör respekteras och tydliggöras.

Kapitel 8 Transportinfrastruktur (delbetänkande)

RJL delar bedömningen att transportinfrastruktur är central för produktivitet och regional utveckling. Samhällsekonomiska analyser är viktiga, men måste

kompletteras med regional kunskap om arbetsmarknad, pendling och näringslivets behov.

Statlig styrning får inte minska regionernas faktiska handlingsutrymme i den regionala transportinfrastrukturplaneringen. Planeringen är en integrerad del av regionernas utvecklingsuppdrag och behöver fortsatt samordnas med bostäder, kompetensförsörjning och klimatomställning.

61 Förslag: Motivering av samhällsekonomiskt olönsamma projekt

RJL anser att prioritering av investeringar ska utgå från samhällsekonomiska analyser, som ger en gemensam och jämförbar grund för beslut. Samtidigt behöver beslutsfattandet kunna väga in bredare samhällsnytta, exempelvis regional utveckling, socioekonomiska effekter, fördelningspolitiska konsekvenser, tillgänglighet, robusthet och beredskap. Projekt som genomförs trots svag samhällsekonomisk lönsamhet bör därför kunna motiveras utifrån sin samlade samhällsnytta.

64 Bedömning: Ökat fokus på drift och underhåll

RJL instämmer i att ökat fokus på drift och underhåll är nödvändigt, men otillräckligt. Många brister kräver nyinvesteringar. Staten måste kunna prioritera både underhåll och nybyggnation parallellt.

Kapitel 12 Kommunsektorn (delbetänkande)

98 Förslag: Kommunal och regionalekonomiskt råd

RJL är tveksam till behovet av ytterligare ett råd. Det finns redan etablerade samverkans- och lärandestrukturer, bland annat genom SKR. Kunskapsstyrningen syftar redan till ökat lärande och effektivitet.

Kapitel 4 Digitalisering och AI (slutbetänkande)

30 Förslag: Genomför SOU 2023:96 om interoperabilitet

RJL tycker att förslaget behöver tydliggöras. Det bör peka ut konkreta domäner (exempelvis vård, skola och omsorg) där gemensam semantisk, teknisk och organisatorisk interoperabilitet ger störst effekt.

32 Förslag: AI modeller via Kungliga biblioteket

RJL tycker att utvecklingen bör ske mer verksamhetsnära. Regionen föreslår en nationell kompetensplattform för myndigheters AI tillämpning, där Kungliga biblioteket är en viktig part men inte ensam huvudaktör. Begreppet AI modeller behöver också preciseras och kopplas till en tydlig arkitektur och modellstrategi.

48 Förslag: Mer beräkningskraft för forskning

RJL tycker att förslaget bör omfatta hela offentlig sektor, inte enbart forskning. Sverige behöver en nationell, säker och kostnadseffektiv kapacitet för beräkningskraft för myndigheter, i likhet med Danmarks Computerome.

49 Förslag: AI kompetenscentrum

RJL tycker förslaget tydligare ska inkludera forskning och stöd kring förändringsledning och implementering. Organisationers förmåga att ta emot och använda ny teknik är avgörande för faktisk nytta.

51 Förslag: Översyn av automatisering

RJL tycker att översynen inte bara bör identifiera hinder utan även undanröja dem och inkludera stimulansåtgärder. Exempel är juridiska förutsättningar för RPA (Robotic Process Automation) samt riktade satsningar på infrastruktur och innovation.

Kapitel 5 Arbetsmarknad och kompetensförsörjning (slutbetänkande)

58 Bedömning: Lönebildningen bör bli mer decentraliserad och flexibel så att relativlönerna i högre utsträckning tillåts spegla förändringar i efterfrågan på arbetskraft.

59 Förslag: Medlingsinstitutet ges i uppdrag att analysera hur en flexiblere lönebildning kan åstadkommas.

RJL tycker att "Den svenska modellen" bidrar till stabilitet och förutsägbarhet. Ökad flexibilitet riskerar att skapa oro, svårare avtalsrörelser och kostnadsökningar som på sikt kan tränga undan verksamhet i offentligt finansierad sektor.

60 Förslag: Den statliga inkomstskatten sänks

RJL anser, även om den statliga skatten bara indirekt berör regionernas ekonomi, att eventuella skattesänkningar inte får påverka kommuner och regioner på ett negativt sätt. Annars riskeras välfärdens långsiktiga finansiering och ett ökat tryck på regionala verksamheter.

61 Förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan tillåts att bevilja stöd till utbildningar som i dagsläget helt eller delvis tillgodoses av universitet och högskolor

RJL tycker att tydlig styrning krävs för att säkerställa kvalitet och undvika fragmentering. Inom legitimationsyrken finns särskilda risker om utbildning inte vilar på evidens och forskning.

Kapitel 11 Kriminalitet och tillit (slutbetänkande)

119 Förslag: LOV revideras för att möjliggöra starkare grindvaktsfunktioner mot kriminella och oseriösa aktörer. Om det inte bedöms vara möjligt att uppnå med en revidering av lagstiftningen bör LOV upphävas i sin helhet.

RJL tillstyrker revidering för att stärka skyddet mot oseriösa aktörer.

126 Förslag: Offentlighetsprincipen ska gälla för alla offentligt finansierade välfärdsverksamheter

RJL ser positivt på åtgärder som stärker insynen och bidrar till att motverka kriminalitet inom offentligt finansierad välfärd, och anser därför att offentlighetsprincipen i grunden bör omfatta även privata utförare. Samtidigt är det viktigt att beakta risker kopplade till bristande sekretesskompetens och felaktiga utlämnanden hos privata utförare.

131 Förslag: Misstänkt korruption i kommuner och regioner ska omfattas av obligatorisk anmälningsskyldighet.**132 Bedömning: Regeringen bör överväga hur s.k. möjliggörare i större utsträckning kan motverkas och lagföras.**

RJL stödjer principiellt förslaget, men tveksamhet kring praktisk tillämpning och gränsdragning för vad som ska anmälas.

Kapitel 13 Kommunsektorn (slutbetänkande)**142 Förslag: En redovisning av hur förändrade statsbidrag och reformer påverkar kommuner och regioner ska göras i budgetpropositionen.**

RJL instämmer med förslaget men vill lyfta behovet av samordning mellan statens och regionernas budgetprocesser för god planeringshorisont.

143 Bedömning: Produktivitetmätningar i offentlig sektor bör baseras på prestationsmått som kvalitetsjusteras där så är möjligt**144 Förslag: SCB ges i uppdrag att ta fram och utveckla metoder och mått för kvalitetsjusterade produktionsvolym, samt att kontinuerligt hålla dessa mått uppdaterade i tidsserier.**

RJL tycker ambitionen är god men mätningarna är metodiskt svåra. Risk finns att viktiga värden, exempelvis förebyggande arbete, inte fångas. Befintliga jämförelsesystem har redan stärkt lärande och bidragit till förbättring.

147 Förslag: Tillsätt en utredning i syfte att analysera de kommunala bolagens roll samt ta fram förslag för att garantera insyn, ansvarsutkrävande, sund konkurrens och motverka korruptionsrisker.

RJL tycker att utgångspunkten bör vara att kommunala bolag endast används där de skapar mervärde.

148 Förslag: Schablonersättningsnivåerna till kommuner och regioner för s.k. dold mervärdesskatt sänks.

RJL instämmer med förslaget men det kräver framförhållning och ger negativ ekonomisk effekt för kommuner och regioner.

Kapitel 15 Offentlig upphandling (slutbetänkande)**158 Bedömning: Erfarenheter av leverantörer**

RJL instämmer inte med bedömningen utan anser att nuvarande regelverk ger redan tillräckliga möjligheter. Det är viktigt att fortsatt möjliggöra inträde för nya aktörer.

160 Förslag: Insamling av inköpsdata

RJL tycker det kan ge värdefull analys, men måste ske automatiserat för att undvika ökad administration.

163 Förslag: Ge uppdrag till statliga myndigheter med en stor inköpsvolym att arbeta med kategoristyrning och inköpsanalyser.

RJL instämmer inte med förslaget. Det bör redan vara en naturlig del av större myndigheters arbete och behöver inte regleras särskilt.

165 Förslag: För över Kammarkollegiets uppgift att upphandla samordnade ramavtal och Diggs uppgifter inom området elektronisk inköpsprocess till Upphandlingsmyndigheten.

RJL tycker det är positivt att flytta uppdraget från Kammarkollegiet, men bör övervägas att hantera detta via Adda snarare än Upphandlingsmyndigheten.

166 Förslag: Det bör bli svårare för leverantörer att få upphandlingar överprövade, bl.a. genom införandet av en avgift.

RJL tycker med hänsyn till rättssäkerheten att avgift inte bör införas. Nuvarande påtalandeskyldighet är tillräcklig.

Kapitel 16 Konkurrens inom välfärdssektorn (slutbetänkande)**170 Bedömning: Det bör generellt ställas höga krav på aktörer för att få delta på en kvasimarknad.**

RJL instämmer, men kraven måste vara proportionerliga och riskbaserade så att seriösa mindre aktörer inte trängs ut.

171 Bedömning: Det bör införas fler konkurrensfrämjande mekanismer i kvasimarknader

RJL tycker att det kan fungera om kvalitetsmått är robusta och riskjusterade. Annars finns risk för selektion och felaktiga incitament.

Kapitel 17 Hälso- och sjukvård (slutbetänkande)**174 Förslag: Kravet på regionerna att tillämpa lagen om valfrihetssystem som upphandlingsform för primärvård tas bort.**

RJL instämmer i huvudsak med förslaget. Det ger större möjlighet att kombinera valfrihet med behovsstyrning och kontroll. Valfrihet kan upprätthållas genom andra modeller.

177 Förslag: Primärvården ges ansvar för brådskande hälso- och sjukvård som inte kräver vård på akutsjukhus. För akuta besök på sjukhus införs remisskrav om inte särskilda skäl föreligger

RJL tycker förslaget i princip är bra. Det ger en tydligare förstalinjeroll för primärvården vilket ligger rätt i sak och kan leda till vård på rätt nivå. Förslaget är dock bara genomförbart om primärvårdens kapacitet förstärks tydligt; annars

riskerar remisskrav att ge undanträngning, ökad ojämlikhet och frustration. Riktningen är rätt men kräver tydligt förstärkt kapacitet i primärvården för att fungera utan negativa undanträngningseffekter.

179 Bedömning: Staten bör bistå huvudmännen med samordning av vårdinfrastrukturplanering

RJL instämmer i att regionerna inte ensamma kan lösa långsiktiga kompetens- och infrastrukturfrågor. Ett tydligare statligt ansvar och samordning bedöms positivt, under förutsättning att det sker i nära dialog och med respekt för det regionala självstyret.

181 Förslag: Avveckla nationella taxan

RJL tycker att förslaget har bra riktning. Att samla all offentligt finansierad vård under samma styrlogik stärker möjligheten till helhetsansvar, uppföljning och planering. Avvecklingen av nationella taxan behöver dock ske successivt och med åtgärder för att undvika lokala bristsituationer.

Tommie Ekered
1:a vice ordförande Regionstyrelsen